

NOVÁK REBEKA

Jog- és Társadalomelméleti Tanszék

Témavezető: dr. Grád András habil. egyetemi docens

ÁZ EMBERI JOGI JOGSÉRTÉSEK ÁRA

avagy a 98%-os adó és a nyugdíj szüneteltetés emberi jogi kérdései

I. Ki viszi át fogában tartva az emberi jogokat a túlsó partra?

Ahhoz, hogy meg tudjuk határozni, mibe is kerül mind szó szerinti, mind átvitt értelemben egy európai állam számára az, ha emberi jogi jogsérelemmel járó jogszabályt vagy határozatot hoz, illetve egyezményesértő jogalkalmazói gyakorlatot folytat, első körben nem árt tisztáznunk, hogy ki is a révész, akinél az ilyen döntésekért felelni kell. Bár még a mai napig is sokan Brüsszelbe szeretnének menni azért, hogy az államok által elkövetett jogsértéseket megállapítsák és elégtételt vegyenek, azonban ha valaki valóban hatékony nemzetközi emberi jogi fórumot keres, akkor azt 430 kilométerrel arrébb találhatja meg, Strasbourgban. A strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bírósága az Emberi Jogok Európai Egyezményének részesévé vált államok marasztalásával és kártérítés megfizetésére való kötelezéssel hatékony fórumnak bizonyult a jogsértések „honorálásában”. Az Emberi Jogok Európai Bírósága által hozott döntések végrehajtása kötelező a tagállamokra. Az a tagállam, amelyik mégis elmulasztaná ezen kötelezettségének teljesítését, a végrehajtás elmaradása miatt, annak indokainak bemutatásával, az Európa Tanács előtt kénytelen felelni.

Az 1953-ban hatályba lépett Emberi Jogok Európai Egyezménye és annak 1., 4., 6., 7., 12. és 13. Kiegészítő Jegyzőkönyvei (együttesen a továbbiakban: Egyezmény) alapvetően általános tartalommal deklarálják az alapvető emberi jogokat, míg az Egyezmény egyes cikkeinek részletes tartalmát az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata adja.

Sajnos nem olyan büszkén, de tényszerűen állíthatjuk, hogy Magyarországnak az elmúlt években két jelentős jogalkotási kérdés miatt is számot kellett adnia az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt. 2013-ban a köznyelvben csak 98%-os adóként emlegetett, végkielégítéseket terhelő különadó kérdését vizsgálta a Bíróság emberi jogi szempontból, míg 2015 decemberében a közalkalmazottak nyugdíjának szüneteltetésével összefüggésben foglalt állást.

II. A 98%-os adó, mint emberi jogi kérdés

Az egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról szóló 2010. évi XC. törvény az elszámoltatás jegyében az állami szférában dolgozó magánszemélyek egyes jövedelmeire, konkrétan a közös megegyezéssel megszüntetett munkajogviszonyok után kifizetett végkielégítések bizonyos összeget meghaladó részére 98%-os adókulcsot vetett ki. A nemzeti és nemzetközi szinten is komoly érdeklődést és visszhangot kiváltó rendelkezést 2010. augusztus 13. napján hirdették ki, azonban a jogszabály előírása szerint a 2010. január 1. napja után megállapított és kifizetett végkielégítések tekintetében kellett alkalmazni.

A kötelezettséget visszamenőleges hatállyal megállapító, a természetes személyek által kinevezésük vagy munkaszerződésük alapján joggal és alappal elvárt jövedelmet 2% híján teljes mértékben elvonó rendelkezést az Alkotmánybíróság 2010. október 28. napján kihirdetett határozatával a tulajdonjog sérthetlenségéhez fűződő alapvető emberi jog megsértése miatt megsemmisítette. A törvényhozás 2010. november 19-én – három héttel az Alkotmánybíróság megsemmisítő határozatát követően – a 2010. évi CXXIV. törvénnyel ismét elfogadta a 98%-os adókulcsot tartalmazó rendelkezést, annak részletszabályaival együtt, amely immáron nem csak a 2010. január 1. után kifizetett végkielégítések, hanem a 2005. január 1. napjától megszerzett jövedelmek tekintetében állapított meg 98%-os mértékű adózási kötelezettséget. Ugyanezen az országgyűlési ülésen került sor az Alkotmánybíróság jogkörének korlátozását tartalmazó jogszabály-módosítás elfogadására is. Eszerint az Alkotmánybíróság addig, amíg Magyarország a 2008 évben kirobbant gazdasági válság következményeit szenvedti, a költségvetést érintő jogszabályokat nem semmisítheti meg a tulajdonjog sérthetlenségéhez fűződő alapvető jog sérelmére hivatkozással.

Az Alkotmánybíróság azonban e korlátozás ellenére ismét megvizsgálta, hogy az újonnan elfogadott 2010. évi CXXIV. törvény összeegyeztethető-e az Alkotmány által is deklarált emberi jogokkal és alapvető szabályozással. Az Alkotmánybíróság vizsgálata eredményeként megállapította, hogy a visszamenő hatály tilalmának megsértése a tulajdonjogot korlátozó rendelkezésekkel összefüggésben sérti az emberi méltóságot, és 2011. május 10. napján határozatával ismét megsemmisítette a szabályozást. A 98%-os különadó harmadik formáját mindössze három nappal később, 2011. május 13-án elfogadta az Országgyűlés, és ez 2011. május 14-én hatályba is lépett. Ennek értelmében, immáron nem visszamenőleges hatállyal, az állami szféra dolgozói számára a három és fél millió forintot meghaladó, a köztisztviselői, közalkalmazotti vagy munkaviszony közös megegyezéssel való megszüntetés esetén kifizetett végkielégítéseket 98%-os adókulcsú különadó terhelte.

Az érintettek közül többen az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordultak kérelmezve, hogy a Bíróság állapítsa meg, hogy Magyarország megsértette a 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkében deklarált tulajdon sérthetlenségéhez való

alapvető emberi jogot, továbbá az Egyezmény 13. cikkében¹ szabályozott hatékony jogorvoslathoz való jogot és a 14. cikk² szerinti hátrányos megkülönböztetés tilalmát.

Az Egyezmény 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkének első bekezdése szerint „Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tisztelőben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik.” Ezen bekezdés fogalmazza meg a tulajdonjog sérthetlenségét mint emberi jogot, továbbá határozza meg azokat a kivételeket, amikor a feltételek együttes teljesülése esetén lehetséges a tulajdonjog egyezmény-konform korlátozása. A cikk következő bekezdése³ viszonylag tág mozgásteret biztosít a tagállamoknak arra, hogy a közérdekre való hivatkozással a feltételeknek megfelelően a tulajdonjog megengedhető korlátozását eredményező jogszabály alkossanak, amennyiben az objektív alapon nyugszik, és a jogkorlátozás arányos az elérni kívánt legitim céllal, továbbá nem róhat aránytalan terhet arra a személyre, akinek a jogait korlátozzák.

A Bíróság a kérelem kapcsán az alábbi kérdéseket vizsgálta:

- Volt-e tulajdonjogot sértő állami beavatkozás az Egyezmény 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikke értelmében?
- A beavatkozás jogszerű volt-e?
- A jogkorlátozásra a köz érdekében került-e sor?
- A jogkorlátozás arányban állt-e az elérni kívánt legitim céllal, és nem rótt-e aránytalan terhet a kérelmezőre?

Az első kérdés megválaszolása nem okozott problémát, hiszen az Állam maga is elismerte, hogy elvonta a kérelmezők jövedelmét, azonban úgy vélte ezzel nem sértette meg a tulajdonjog sérthetlenségéhez fűződő emberi jogot, ugyanis az Egyezményben meghatározott feltételeknek megfelelően járt el. Hiszen olyan körülmények között hozta meg a korlátozó döntés, amikor az ország gazdasági krízis határán állt, továbbá a megengedett állami mozgáster keretein belül, legitim cél érdekében, törvényben szabályozta azt. A tulajdonhoz való jog korlátozása pedig objektív alappal történt, ami a társadalom igazságérzete volt. Érvelésében azt is hozzátette, hogy álláspontja szerint

---

¹ Emberi Jogok Európai Egyezménye 13. cikk *Hatékony jogorvoslathoz való jog*: „Bárminek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.”

² Emberi Jogok Európai Egyezménye 14. cikk *Megkülönböztetés tilalma*: „A jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.”

³ Emberi Jogok Európai Egyezménye 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikk 2. bekezdés „Az előző bekezdésben foglaltak nem korlátozzák az államok jogát olyan törvények alkalmazásában, melyeket szükségesnek ítélnék ahhoz, hogy a javaknak a köz érdekében történő használatát szabályozhassák, illetőleg az adók, más közterhek vagy bírságok megfizetését biztosítsák.”

nem rótt aránytalan terhet a kérelmezőkre, hiszen olyan végkielégítést vont el a kérelmezőtől, amit valójában nem is kaptak meg, tehát nem létező jövedelem a kérelem tárgya. Ezen állami érv a Bíróság hosszú ideje fennálló töretlen gyakorlata alapján azonban nem lehetett helytálló, hiszen eszerint az Egyezmény 1. Kiegészítő Jegyzőkönyvének 1. cikkének védelme alá tartozik a jogosan elvárt bevétel is, amelytől a kérelmezett elesett⁴.

A Magyar Állam által hivatkozottakkal szemben azonban szintén a Bíróság gyakorlata alapján kialakított főszabály alapján volt vizsgálendő az egyezmény: a kivételes esetek csak az első mondat általános főszabályának megfelelően, azzal összhangban alkalmazhatók⁵. Ennek megfelelően a Bíróság megállapította, hogy nem tesz egy korlátozást önmagában jogszerűvé és egyezmény-konformmá az, hogy a tagállam formáját tekintve törvényben szabályozza azt. Az így meghozott jogszabálynak ugyanis eleget kell tennie olyan minőségi feltételeknek is, mint az előreláthatóság, illetve megfelelő szintű védelmet kell biztosítani az önkényes jogalkalmazással szemben. A Bíróság az előreláthatóság hiányát állapította meg a visszaható hatály tekintetében, továbbá az Állam terhére róta azt is, hogy a kifejezetten erre a célra létrehozott, az „alkotmányosság őrének” számító szervezet, az Alkotmánybíróság többszöri jelzése és megsemmisítő határozata ellenére ismételt meghozta a jogalkotó sérelmes rendelkezést. Az önkényes jogalkalmazástól való megfelelő védelem tekintetében a Bíróság leszögezte, hogy bár az Egyezmény az eljárás részleteinek kritériumait értelemszerűen nem tartalmazza, azonban az alapvető eljárási garanciák betartása és megléte elengedhetetlen az Egyezmény égíse alatt. E kérdés kapcsán értékelte a Bíróság a jogorvoslat hiányát is, mint releváns körülményt.

Az Egyezmény a fent ismertetett módon igen széles „mozgásteret” biztosít az államok számára, továbbá a közérdek fogalma is meglehetősen tágan értelmezhető. Mindezek ellenére vagy éppen mindezekkel együtt az Egyezmény által biztosított jog korlátozása semmiképpen sem nélkülözheti a legitim és objektív alapot ahhoz, hogy az Egyezménnyel összeegyeztethető legyen. A Bíróság döntése értelmében az társadalom igazságérzete nem tekinthető objektív alapnak, továbbá mind a társadalmi igazságérzet, mint alap, mind pedig a jogkorlátozás mértéke túllépi a tagállamok számára biztosított mérlegelési jogkört. E kérdés vizsgálata során a Bíróság még megjegyezte azt is, hogy semmilyen összefüggés – akár közvetlen, akár csak közvetett – nem állapítható meg az állam által hivatkozott gazdasági problémák és a kérelmezők részére kifizetett, sok éve fennálló munkaszerződésen alapuló végkielégítés között. Továbbá azt is kifejtette, hogy elfogadható közérdek lehetne a túlzott végkielégítések elleni „küzdelem”, azonban objektív alappal nem igazolt, hogy ennek elérése érdekében alkalmas és arányos eszköz lenne az egyezményesítően túlzott mértékű adóztatás.

Az arányosság kritériumának kérdése szintén az Egyezmény által deklarált minden olyan alapvető emberi jog kapcsán felmerül, amely (egy bizonyos mértékig)

---

⁴ Pressos Compania Naviera S.A. and Others v. Belgium judgement of 20 November 1995

⁵ Iatridis v. Greece judgement of 25 March 1999

korlátozható jognak minősül⁶. Az Egyezmény 1. Kiegészítő Jegyzőkönyvének 1. cikkében szabályozott tulajdon védelme kapcsán a Bíróság a „fair balance”⁷ elvének érvényesülését várja el a tagállamoktól, azaz azt, hogy arányosság álljon fent az elérni kívánt jogszerű, legitim, objektív alapon nyugvó cél és az alkalmazott emberi jogi korlátozás, illetve az az által a jogaiban korlátozott személyre rótt teher között.

A Bíróság úgy vélte az elvonás mértéke, tekintettel arra, hogy mindössze 2% különbség választja el a teljes tulajdonelvonástól, meghaladja a még arányosnak tekinthető korlátozást. Annak érdekében, hogy mindez ne csak a bírák jogérzékén múljon, a Bíróság részletes összehasonlítást végzett a környező, illetve Magyarországtól meglehetősen messze eső államok szabályozása tekintetében. Ennek során kiderült, hogy Németország Szövetségi Legfelsőbb Bíróság egy 50%-os összmértékű adót már alaptörvénysértőnek talált⁸, míg Svájc Szövetségi Legfelsőbb Bírósága egy életjáradék és végrendeleti öröklés tárgyú eset kapcsán ítélte túlzott mértékűnek az 55%-os összmértékű adóterhet, kiemelve azt is, hogy figyelembe kell venni a konkrét eset körülményeit és azt, hogy nem ró-e indokolatlanul nagy terhet a kötelezetre⁹. Franciaország Alkotmánybírósága szerint minden adótehernek összhangban kell lennie a fizetési képességgel, nem járhat túlzott mértékű megterheléssel a kötelezettek számára¹⁰. A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OCED¹¹) tagállamainak vizsgálata során az adókulcs nagysága tekintetében csökkenő tendencia tapasztalható, hiszen míg 1981-ben az ezen országok legmagasabb személyi jövedelmet terhelő adókulcsának átlaga 65,7% volt, addig ez a szám 1990-ben már csak 50,6%, az ezredforduló évében 46,5%, míg 2010-ben 41,7% volt. Valóban alkalmaz/alkalmazott néhány európai ország, mint például Svédország, Portugália, Belgium, Hollandia vagy Olaszország kiemelkedően magas jövedelem esetén az átlagnál magasabb adókulcsot, azonban az adó mértéke ezen esetekben is legfeljebb 75% volt, továbbá ezen jövedelmek messze meghaladták a kérelmező által kapott végkielégítés különadóval érintett összegét.

Az leírtak tükrében talán nem éri meglepetésként az olvasót, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága elmarasztalta Magyarországot megállapítva az Egyezmény 1. Kiegészítő Jegyzőkönyvének 1. cikkében deklarált tulajdonjog védelméhez való alapvető emberi jog sérelmét¹². Az Egyezmény 13. cikkében szabályozott hatékony jogorvoslathoz való jog és a 14. cikkben deklarált megkülönböztetés tilalmának megállapítását mellőzte a konkrét eset kapcsán, tekintettel arra, hogy ezen

---

⁶ Míg a tulajdonhoz való jog korlátozható (például államosítás/kisajátítás során vagy adók és bírságok előírásával), addig például az emberi méltósághoz vagy a kényszer tilalmához fűződő jogok tekintetében a tagállamok semmilyen korlátozó vagy szűkítő beavatkozást sem tehetnek.

⁷ A fogalom tartalmának megfelelő interpretációja érdekében leginkább *igazságos egyensúlyként* fordítható magyar nyelvre.

⁸ BVerfG, 2 BvL [37/91](#), 22.6.1995 (Alaptörvény 14. cikk)

⁹ Federal Supreme Court of Switzerland no. 2P.139/2004

¹⁰ Conseil constitutionnel (France) no. 2007-555 DC (16 August 2007)

¹¹ <http://www.oecd.org/> (2016. június 29.)

¹² Case of R.Sz. v. Hungary (Application no. [41838/11](#)) judgment 2 July 2013

körülményeket a Bíróság figyelembe vette az Egyezmény 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikknek megsértésének megállapítása során, így ezen azok ismételt, önálló vizsgálatát nem tartotta szükségesnek.

III. A közalkalmazottak nyugdíjának szüneteltetése, mint emberi jogi kérdés

Bár úgy tűnhet első hallásra, sőt még a sokadikra is, hogy a „társadalom igazság érzete” nem absztrakt módon definiálható, megismerhető vagy mérhető fogalom, mégis röpké két év alatt másodjára hivatkozott erre a Magyar Állam döntésének megalapozásaként az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt.

2013. január 1-jén lépett hatályba a 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról módosítása, amely a társadalmi igazságosság jegyében beiktatta a jogszabálya a 83/C §. rendelkezéseit. A módosítás tartalma viszonylag egyértelmű: 2013. július 1. napjától kötelezően szüneteltetni kell azon nyugdíjasok nyugdíjkifizetését, akik a nyugdíj mellett a közszolgálatban rendelkeznek munkajogviszonnyal. A jogszabály felsorolja azon státuszokat, amelyekre vonatkozik a szabályozás, miszerint *„ha a nyugdíjas közalkalmazotti jogviszonyban, kormányzati szolgálati jogviszonyban, állami vezetői szolgálati jogviszonyban, köztisztviselőként vagy közszolgálati ügykezelőként közszolgálati jogviszonyban, bírói szolgálati viszonyban, igazságügyi alkalmazotti szolgálati viszonyban, ügyészségi szolgálati viszonyban, rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvény szerinti rendvédelmi feladatokat ellátó szervvel hivatásos szolgálati jogviszonyban vagy a Magyar Honvédséggel szerződéses vagy hivatásos szolgálati viszonyban áll”*.¹³ Ezen felsorolással azonban egyúttal megteremti a „kivételazettek” listáját is, vagyis azon közszférabeli pozíciókat, amelyekre nem vonatkozik a nyugdíj szüneteltetés kötelezettsége. Így például egy polgármester, egy parlamenti képviselő vagy egy miniszter számára a jogszabály nem ír elő választási kötelezettséget, e személyek továbbra is részesülhetnek mindkét féle ellátásban.

Jelen esetben az Emberi Jogok Európai Bíróságához előterjesztett kérelem tárgya az Egyezmény 14. cikkében deklarált hátrányos megkülönböztetés tilalmának megsértése volt. A cikk előírása szerint: *„A jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.”* Az egyéb kitétel hivatott arra, hogy bármely hátrányos megkülönböztetés ellen védelmet biztosítson az Egyezmény. A megfogalmazásban szereplő „jelen egyezmény” fordulat egyértelműen mutatja, hogy a

---

¹³ 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról 83/C.§. A továbbiakban együtt a felsorolt jogviszonyokat „köz-alkalmazotti jogállásként/jogviszonyként” jelölöm.

14. cikkre való hivatkozás, illetve a 14. cikk alkalmazása előfeltételezi, hogy a kérelmező a hátrányos megkülönböztetést valamely, az Egyezményben deklarált jog kapcsán szenvedje el¹⁴. Ez a fonódó cikk a nyugdíj szüneteltetésének egyezménykonformitás vizsgálata során a fent részletesen ismertetett 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikke, vagyis a tulajdon védelméhez való jog volt. A Bíróság azóta változatlan ítélkezési gyakorlatával már viszonylag korán leszögezte, hogy a 14. cikk megsértésének megállapítása mindössze kapcsolódást feltételez az Egyezmény egy másik cikkéhez, azonban nem szükséges az alapul szolgáló cikk önmagában történő megsértésének megállapítása is¹⁵. A bizonyítás kérdése a 14. cikk esetén összetett, ugyanis a kérelmezőt terheli annak ténybeli bizonyítása, hogy megkülönböztetés történt. Azonban ha kérelmező sikerrel jár, akkor a bizonyítási teher az érintett tagállamra száll át, amelynek azt kell bizonyítania, hogy az alkalmazott megkülönböztetés nem volt önkényes, illetve az ésszerű és objektív érveken alapult¹⁶. A tagállamok számára ezen cikk kapcsán is széles mérlegelési jogkört biztosít az Egyezmény, annak érdekében, hogy jogalkotásuk során megtalálhassák az elérni kívánt legitim célnak leginkább megfelelő, a lehető legkisebb jogkorlátozással járó megoldást. Azonban a Bíróság éppen az állami mérlegelési jogkörre való hivatkozás miatt felállított egy kritérium rendszert, melyben két együttes feltétel fennállása esetén merülhet fel egyáltalán az, hogy az alkalmazott megkülönböztetés nem ütközik az Egyezmény 14. cikkébe. Bármely kritérium hiánya megvalósítja az egyezményesértést. Ezen konjunktív feltételek a következők:

1. *„A megkülönböztetés objektív és ésszerű indokokon alapul, különös tekintettel*
  - a) *az adott intézkedés céljára és hatására,*
  - b) *a demokratikus társadalmakban uralkodó általános jogelvekre;*
2. *Az alkalmazott intézkedés arányban áll az általa elérni kívánt céllal.”*¹⁷

A Magyar Állam álláspontja szerint az intézkedés megfelel a fenti feltételrendszernek, továbbá a kérdés az államok számára biztosított mérlegelési jogkörbe tartozik, tehát nem lehet szó egyezményesértésről. Jelen eset kapcsán is megfelelően objektív és ésszerű alapnak találta a társadalom igazság érzetét. Úgy vélte továbbá, hogy a kérelmezőre nem rótt igazán nagy terhet, hiszen bár a nyugdíja szünetel, azonban a foglalkoztatási jogviszonya után részesül fizetésben, továbbá a magánszektorban bármikor dolgozhatna a nyugdíja szüneteltetése nélkül, így valójában nem állami kényszerről, hanem a kérelmező saját döntéséről van szó. Az intézkedés céljaként pedig egyrészt az álláspontja szerint Európai Unió által is elvárt, deficitcsökkentést, másrészt a nyugdíj alapvető célját, illetve a kettős ellátás tilalmát jelölte meg. Az Állam által kifejtettek szerint ugyanis a nyugdíj jogintézményének a

¹⁴ Engel and Others v. the Netherlands judgment of 8 June 1976

¹⁵ Belgian Linguistics judgment of 23 July 1968; Rekvényi v. Hungary judgment of 20 May 1999

¹⁶ Fredin v. Sweden judgment of 18 February 1991; Pine Valley Developments Ltd and Others v. Ireland

¹⁷ Belgian Linguistics judgment of 23 July 1968 In: Dr. GRÁD András – Dr. WELLER Mónika 2011. 644.

célja az, hogy a koruk miatt keresőképtelenné vált személyek ellátását biztosítsa. Azonban az egyes katonai szolgálatot¹⁸ betöltők még keresőképes korban mehetek nyugdíjba, így a nyugdíj alapvető célja az ő esetükben nem teljesülhet. Ezen érv kapcsán felmerülhet problémaként, hogy míg a jogalkotó Ebenezer Scrooge¹⁹ típusú nyugdíjasokat lát maga előtt, akik az arannyal tömött zsákokat számolgatják a luxusnyaralóikban, addig a valóságban a nyugdíj melletti munkavállalás elsődleges és fő indoka a megélhetés biztosítása. A kettős ellátás tilalmának elve alapján az Állam szerint nem megengedhető és kifejezetten elkerülendő, hogy egy gazdasági nehézségekkel küzdő országban bárki duplán részesüljön juttatásban, úgy hogy a költségvetésből akként kap nyugdíjat, miközben megélhetése közben más forrásból biztosított. Ezen elv és érv nyilvánvalóan kizárólag a foglalkoztatási jogviszonyban lévő nyugdíjasok kérdésére vonatkozott, így talán legszerencsésebb, ha mindenkinek a saját véleményére bízom, hogy hiba volna-e esetleg párhuzamot vonni mondjuk egy parlamenti képviselői fizetés és az ahhoz még külön csatlakozó bizottsági tagságért járó tiszteletdíjjal, mint kettős ellátással.

Bár vitathatatlanul birodalmak felemelkedése és forradalmak kitörése alapítható jól megkonstruált közhangulatra és kollektív igazságérzetre, azonban a jogalkotás alapjaként az Emberi Jogok Európai Bírósága számára továbbra sem tekinthető objektív és ésszerű alapnak. A Bíróság a köz-alkalmazotti jogállást az „egyéb” kategóriába tartozónak tekintette, így a 14. cikk alkalmazható volt. A Bíróság megállapította a 14. cikk megsértését mind a közszférában és a magánszférában foglalkoztatottak, mind a közszférában foglalkoztatott egyes tisztségviselők közötti indokolatlan és hátrányos megkülönböztetés tekintetében. A Bíróság megállapította, hogy a magánszféra munkavállalói továbbra is részesülhetnek kettős ellátásból, illetve ők is az állami költségvetés terhére kapják a nyugellátásukat, akárcsak a közszférában foglalkoztatottak, így ez az intézkedés nem alkalmas sem a „dolgozó, munkaképes nyugdíjas” fogalmának feloldására, sem pedig a több forrásból érkező jövedelem megszüntetésére (amennyiben ez egyáltalán indokolt lenne). Bár valószínűleg az Emberi Jogok Európai Bíróságánál szolgálatot teljesítő bírák 98%-a nem ismeri A *gyevi törvény*²⁰ című Mátyás királyról szóló tanmesét, azonban a tanulság levonásában így sem maradtak adósak. Annak alátámasztására, hogy a közszférán belül az egyes tisztségviselők között miért tesz különbséget, tehát miért szünetelteti egy pedagógus vagy egy közterület-felügyelő nyugdíjának kifizetését, miközben egy polgármester foglalkoztatási jogviszonyának fennállása alatt is részül nyugellátásban, az Állam semmilyen érvet nem hozott fel. Rejtély, hogy valóban úgy hozott meg az Országgyűlés egy jogszabályt, hogy az tudottan indokolatlan megkülönböztetést tartalmazott, amely minden objektív alapot nélkülöz, vagy csak valamilyen okból nem kívánták az ezen rendelkezést alátámasztó ésszerű érveket a Bíróság tudomására hozni. A végeredmény

---

¹⁸ Például vadászpilóta vagy kommandós.

¹⁹ Charles DICKENS: Karácsonyi ének (1843) (<http://mek.oszk.hu/00300/00366/00366.htm>) (2016. június 29.)

²⁰ MÓRA Ferenc: A gyevi törvény. In: Mondák és mesék. Ciceró Könyvstúdió Kft. Budapest, 2005.

szempontjából talán nem is számít, az azonban biztosan állítható, hogy 2015 decembere újabb elmarasztaló döntést²¹ hozott Magyarországnak, méghozzá egyhangú döntéssel, ami meglehetősen ritka. Szemben a 98%-os különadóval kapcsolatos eljárással, ez a procedúra még nem zárult le véglegesen, ugyanis a három hónapos fellebbezési határidő utolsó napján Magyarország fellebbezést terjesztett elő, így a végső döntést a Nagykamara hozza majd meg, várhatóan idén év végén.

IV. A számla a nap végén avagy az emberi jogi jogsértések ára

Az államok jogsértő magatartásának ára árnyaltabb, mintsem hogy elegendő lenne összeadni a marasztaló ítéletekben előírt összegeket. Amennyiben tisztán csak a közvetlen, kártérítésként kifizetett összegekre volnánk kíváncsiak, pontos adatot akkor sem találhatnánk. Azt egyértelműen tudjuk, hogy a jelen tanulmányban ismertetett két konkrét esetben a különadóval kapcsolatos egyik ítéletben 25.000 euró vagyoni és nemvagyoni kártérítést, továbbá 3.400 euró perköltséget ítélték meg a kérelmezőnek, illetve a nyugdíj szüneteltetéssel kapcsolatos ítélet 15.000 euró vagyoni és nemvagyoni kártérítést, továbbá 3.000 euró perköltséget tartalmaz. Azonban a különadóval kapcsolatos ítélet után számtalan megegyezés született a kérelmezők és Magyarország között, az egyezségek tartalma azonban nem nyilvános, így kizárólag a kifizető állam lehet tisztában azzal, hogy eddig mennyibe került számára ez a jogalkotói döntés.

Egy elmarasztaló döntés – állami jogkövetői magatartástól függően – sok esetben sarkallja az adott államot az egyezményesértő jogszabály vagy gyakorlat megváltoztatására, viselve ezzel a szükséges apparátus és infrastruktúra költségeit.

Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy egy-egy elmarasztaló ítélet, annak tartalmától függően, komoly presztízsrömlést okozhat az érintett tagállam számára a többi állam szemében. Ennek visszatartó ereje ismét attól függ, mennyire befolyásolja az adott állam döntéshozatalát a gazdasági, illetve nemzetközi jogi szempontból egyértelműen hatással bíró nemzetközi megítélés.

Bár a fent ismertetett esettípusokban a kártérítés értéke mindig nagyobb, mint az egyezményesértéssel elvont jövedelem, azonban meglehet, hogy az államnak még így is kevesebbet kell kifizetnie, mintha az Egyezménynek megfelelően járt volna el. Ennek oka kizárólag az, hogy sokan nem vagy csak túl későn értesülnek a Bírósághoz fordulás lehetőségéről, ami hat hónapos jogvesztő határidőt biztosít erre a kérelmezőknek. Mindezeket figyelembe véve, álláspontom szerint még mindig igaz lehet az a kissé leegyszerűsített állítás, miszerint amit az állam most megnyer a réven, azt elveszíti a vámon, hiszen az az Egyezmény sértés, ami pillanatnyilag a jogérvényesítés hiánya miatt megéri, később politikai támogatás csökkenéséhez, illetve előnytelen nemzetközi

---

²¹ Case of Fábíán v. Hungary (Application no. [78117/13](#))15 December 2015

hatásokhoz vezethet. Az, hogy megéri-e ez a kockázat, már tényleg vitathatatlanul az államok mérlegelési jogkörébe tartozik.

Felhasznált irodalom

Dr. GRÁD András – Dr. WELLER Mónika: A Strasbourgi Emberi Jogi Bírászkodás Kézikönyve (negyedik, bővített kiadás) Budapest, 2011. HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft.; 643-695. és 695-743.

Dr. KÁDÁR András Kristóf – Dr. KARSAI Dániel: Az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjoga a gyakorlat számára. Budapest, 2013. Novissima Kiadó 13-14.

Európai Unió Alapjogi Ügynöksége és Európa Tanács: Kézikönyv az európai megkülönböztetésmentességi jogról. Luxemburg, 2011. Az Európai Unió Kiadóhivatala 97-144.

***

THE COSTS OF THE VIOLATION OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS

The human rights issues of the 98% tax and the suspension of the pension

In 2013 European Court of Human Rights held that Hungary had violated the Article 1. of Protocol 1. by imposing 98% measured special tax on pecuniary compensation of the employees of the public sphere, who had terminated their labour contract by agreement. The government stated that this act had been based on the public's view of justice as an objective and reasonable ground and it had not given too much burden to the Applicant since this amount of money has never been paid to him so he could not feel it was a drawing away of his property.

In December 2015 European Court of Human rights held that Hungary has violated the Article 14. of the Convention by suspending the pension of some of those people, who had been working in the public sphere after they had retired. The violation was based on two basic ground. First, Hungary discriminated those who worked in the public sphere in respect of those who worked in the private sector. Secondly, Hungary made an unreasonable difference between the different position in the public sector by not suspending each employees' pension who had retired.

Only these two case caused an almost 50.000 EUR obligation for Hungary to pay to the Applicants. But the costs can be not only monetary but politically, legally and have effects on the international contacts and the international reputation of Hungary.